

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2019.1\(31\).186376](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2019.1(31).186376)

УДК 1:091

Наталія Бородіна

ВІННІ-ПУХ ТА РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Стаття присвячена аналізу проблеми виникнення «синдрому Вінни-Пуку», тобто бажанням підтримувати душевну рівновагу постійним вживанням їжі, навіть без відчуття голоду. Проведене дослідження показало, що синдром Вінни Пука став надзвичайно популярним через те, що він був запропонований в період культурно-історичної травми голоду та небезпеки (перша світова війна), тому у період другої світової війни став вже майже єдиним рецептом, що допомагав людині у стані стресу. Це закріпилося у пам'яті поколінь, створивши кумулятивну культурно-історичну травму.

Ключові слова: Вінні-Пух, розлади харчової поведінки, булімія, компульсивне переїдання.

Вінні Пух став одним з найпопулярніших персонажів ХХ століття і в багатьох аспектах став основою для формування поведінки дітей: бути смішним – це значило: бути як Пух. Бути позитивним персонажем – це також: бути як Пух. Він уособлював в водночас ідеального друга, безжурного товстунчика, якого завжди варто мати поруч. Серед соціо-психологічних досліджень є дитячий варіант побудови соціоматриці, в якій дітям ставлять питання – кого б з друзів ти запросив на уродини? Так от, саме Вінні Пух став таким персонажем.

Філософи вже давно звертали увагу на цього персонажа, його успіх був надто великим, щоб можна було це не помічати. Але справжній сплеск філософської літератури спостерігається після 80-х років ХХ століття: в 1982 році була видана книга Бенджаміна Хоффа «The Tao of Pooh» («Дао Пука»), а трохи згодом «The Te of Piglet» («Де П'ятка»), але Пух тут дещо несхожий на себе, тому що його головне завдання – допомогти автору розповісти про філософію Дао, а не розкрити власну філософію Пука [Хофф 1982]. Це схоже за концептом на книгу А. Уймова, А. Цофнаса та І. Сараєвої «Загальна теорія систем для гуманітаріїв», у якій розповідь про теорію систем ведуть три мушкетера [Уємов, Сараєва, Цофнас 2001]. Але це трошки не ті три мушкетера, до яких ми звикли, хоча всі атрибути збережені. Так ми стикаємося з феноменом історичної пам'яті, яка не тільки зберігає, але і заново конструє героїв [Афанасьєв, Василенко 2017]. Також в дослідженнях Дж. Т. Вільямса та Ф. Крюса, Пух це також тільки інструмент для пояснення чогось («Pooh and the Philosophers», «The Pooh Perplex», «Postmodern Pooh»).

Порівняно мало робіт зі спробами визначити філософські концепції книги А. А. Мілна, насамперед це робота В. П. Руднева «Вінні Пух і філософія буденної мови» [Руднев 1994], але у ній важко впізнати Вінні Пука за фрейдистськими та структуралістськими теоріями. Серед останніх досліджень варто згадати проби кілька робіт зі спробами визначити етичні принципи Вінні Пука [Rozov 2007; Супрун 2019].

Також не оминули увагою феномен Пука фахівці з медичною освітою, найвідоміше дослідження належить колективу авторів Kevin Gordon, Ann Hawkins, Janet Kawchuk, Donna Smith, в якій у Вінні Пука був поставлений діагноз СДУГ (синдром дефіциту уваги та гіперактивність) [Shea 2000]. Цю роботу безліч разів перекладали російською мовою, жодного разу не вказав копірайти [L'official 2019; Pure 2019].

Але не зважаючи на численні дослідження, досі відкрите питання, чому саме Вінні Пух став символом сучасного кумедно-позитивного персонажу? Це і є метою цього дослідження.

Дійсно, чому б діти запросили на свято саме Вінні? Чому не Фродо з «Володаря Перснів»? Насамперед тому, що Фродо – позитивний, але не кумедний. Деякі діти сучасності полюбляють запрошувати на свята аніматорів, що уособлюють героїчних персонажів (Ніндзяго, або супергероїв Марвел та DC), але більшість дітей відчувають себе на таких святах якось пригнічено, тому що величний героїчний герой – це не зовсім доречно на дитячому святі. Там має бути весело, а не пафосно. Сучасним аналогом позитивного героя, який не засмучує дітей своєю величчю, можна назвати Свинку Пеппу, вона не дуже розумна, але привітна та весела. Пеппа – уособлення сучасної дитини початку ХХІ століття – герой має бути «commonstyle», тобто звичайною пересічною людиною, яка водночас кумедна та не перевантажує твій мозок зайвими сенсами.

Ідеал дитини ХХ століття дещо інший. Вінні смішний інакше ніж Пеппа, його кумедність також інша, та і значення для людства більше.

Звернемося до статистики. У 2015 році було оприлюднено 19-річне дослідження, який тип дитини виростає успішною людиною. Дослідження «виявило статистично значущі асоціації між вимірними соціально-психологічними навичками в дитячому саду і ключовими результатами молодих дорослих у багатьох сферах освіти, зайнятості, злочинної діяльності, вживання психоактивних речовин і психічного здоров'я. Результати демонструють актуальність некогнітивних навичок у розвитку для особистих і суспільних результатів у галузі охорони здоров'я» [Damon 2017].

Головним стало «Уміння не орієнтуватися на винагороду, керувати своїми емоціями і поведінкою знаходяться в основі комплексу навичок, які часто називають «соціально-емоційними» [Damon 2017].

Саме це – портрет Вінні Пуха. Когнітивні навички та високе IQ – це не його головні риси. А от вміння не орієнтуватися на винагороду та керувати своїми емоціями, завжди знаходячись у доброму гуморі – це і є життєве кредо Вінні Пуха. Але як? Питання, як завжди берегти добрий гумор хвилювало вчених не одно століття. Ще Гете писав «Будь у доброму гуморі – будеш першим». Українська у цьому більш компактна, а інші мови потребували би пояснень «бути у доброму гуморі (у сенсі настрою) та мати добре почуття гумору». Як це вдається Вінні Пуху? Чому він завжди у хорошому настрою, навіть коли його випадково застрелили?

Згадайте: «“Did I miss?” K. asked.

“You didn”t exactly miss,” said Pooh, “but you missed the balloon” [Milne 1926].

Поранений Вінні каже: «Ти влучив, але ти влучив не в повітряну кульку».

В чому секрет такого неймовірного керування своїми емоціями? Цей секрет Вінні охоче розповідає всім – це їжа. Багато смачної їжі не тому, що потрібно їсти, а тому що це покращує настрій та допомагає тримати рівновагу.

Саме Вінні Пух (та частково Карлсон від Астрід Ліндгрєн) запропонував дітям ХХ століття рецепт ідеального щасливого життя, тобто став новим Прометеєм або Мойсієм, що дарував нам свободу від емоцій, та знання, цінніші ніж вогонь: якщо ти відчуваєш себе пригнічено, якщо щось тебе засмучує, бентежить, не дає спокою та дратує – ти повинен з’їсти щось смачненьке.

Перший ж жарт, з яким читач знайомиться з Вінні – це жарт на тему їжі – ведмідь намагається вкрасти мед у бджіл, та не може пояснити, чому він це робить – він зовсім не відчуває голоду, але «мед – це ж смачно» [Milne 1926].

Згідно класифікації МОЗ така поведінка – їсти без відчуття голоду, відноситься до розладів харчової поведінки. Розлади харчової поведінки (РХП), серед яких найпоширеніші – нервова анорексія, булімія та компульсивне переїдання, наразі є надзвичайно актуальною проблемою, оскільки вони асоційовані з вираженими негативними медико-соціальними наслідками та мають найвищий рівень смертності серед усіх психічних захворювань. Сьогодні кожні 62 хвилини принаймні одна особа вмирає від наслідків РХП (Eating Disorders Coalition, 2016) [Супрун 2019].

МОЗ зауважує, що батьки, викладачі та навіть лікарі нерідко ігнорують очевидні проблеми з вагою, які мають підлітки, не розглядаючи їх як ознаки хвороби. Доволі часто рідні пацієнтів вдаються до нетрадиційних методів лікування, не розуміючи, що ця патологія потребує саме кваліфікованої допомоги.

Тобто, Вінні створив культурну норму – якщо ти при всіх можливих стресах їж – це відчувається як норма. І якщо ти їж просто тому що можеш, а не тому що відчуваєш голод – це також норма. Тому РХП здатні діагностувати тільки на дуже пізніх стадіях – ти начебто виконував всі культурні норми, все було як треба – а тут раз, твоя вага сягає червоної мітки у індексі норми.

Згодом з’являються численні наукові дослідження, що так робити не можна, що це завдає шкоди здоров’ю. Але все це буде потім. А от людина ХХ століття отримала неймовірний рецепт, що майже не потребує зусиль, та по популярності вже давно стала мемом, наприклад «Пойду поєм».

Наразі вчені виявляють занепокоєння: «Ми говоримо про стрес як щоденний негативний досвід і шукаємо способи його подолання. Водночас в пошуках боротьби з цим станом ми часто вдаємось до речей, які здатні принести лише моментне полегшення, а в майбутньому – проблеми зі здоров’ям. Наприклад, заїдати стрес їжею.

Згідно визначенню медиків: «Стрес – це відповідь організму на раптові зміни довкола, коли він вирішує, що щось загрожує безпеці чи комфорту. Тобто, це наша захисна реакція. Втім, коли стрес тривалий, страждають мало не всі системи нашого організму: серцево-судинна, імунна та травна» [Супрун 2019].

Є медичне пояснення, чому спрацював метод Вінні Пуха: постійне напруження впливає і на наш харчові вподобання, на їхню якість та кількість: всьому виною є гормон стресу – кортизон, який в комбінації з високим рівнем інсуліну посилює апетит та прагнення солодкої і жирної їжі. Дослідження вказують, що фізичний або емоційний стрес стимулює споживання їжі з великим вмістом жирів та цукру: «Солодке в свою чергу дарує мозку задоволення» [Супрун 2019].

Мозок отримує задоволення від їжі, особливо від солодкої – саме це допомагає йому підтримувати рівновагу, шукати швидкі відповіді у вирішенні проблем та підтримувати емоційний баланс. Але у довгостроковій перспективі це дає нам надмірну вагу, депресію та порушення серцево-судинної діяльності.

Не можна сказати, що Вінні не попереджав. Оповідь про те, як він не зміг вийти хатинки Кролика – це найкраще тому підтвердження. Але все ж таки більшість людей свідомо згодні на цей ризик – проблеми будуть потім, а задоволення можна отримати вже зараз та позбавитися ненависного стресу.

Супрун радить: «Повноцінне харчування, сон, спілкування з близькими та фізична активність – найкращі методи в боротьбі зі стресом» [Супрун 2019] – але де ж це все взяти, коли часу не вистачає, а близькі таки ж

знервовані?

Типова реакція на стрес у Вінні Пуха виглядає так: «And then he brightened up suddenly. “Anyhow,” he said, “it is nearly Luncheon Time» [Milne 1926]. Тобто, якщо наближається час ланча, то всі інші прикраси стають несуттєвими.

Все ж таки не можна казати, що саме Вінні Пух став єдиною причиною виникнення розладів харчової поведінки (РХП). РХП – це явище багатогранне, що містить у собі як психологічні, так і соціальні, так і суто біологічні моменти, наприклад генетику та особливості обміну речовин у організмі.

До того ж РХП окрім розладів у бік надмірного збільшення їжі також може проявлятися і в надмірному зменшенні їжі, якщо мова іде про анорексію. Але анорексія – це більш соціальне явище, коли людина хоче відповідати стандартам краси. Але достатньо великий спектр – булімія та компульсивне переїдання, відносяться саме до синдрому Вінні Пуха. Історично нам також відомі випадки надмірного вживання їжі, але вони обумовлені іншими причинами, ніж боротьба зі стресом. Наприклад, королева Вікторія, відома своїм переїданням, за свідченням біографів, робила це через дитячу травму, коли її змушували дотриматися надзвичайно суворої дієти, а потім вона, коли подорослішала, вже ніколи не могла наїстися через дитячі побоювання. До того ж їжа повинна була підтримувати статус – до ХХ століття ти не міг їсти тільки листик салату, якщо ти вельможа. Ти повинен був хизуватися своїм поваром та його кулінарним мистецтвом – старовинна кухня надзвичайно важка для системи травлення. Але все це не відноситься до схильності заїдати стрес – лихом ХХ століття, яке ввів у моду Вінні.

Але поруч з нами є ті, хто не хапається за рятівну Вінні-пораду, та у стресовому стані не їсть. Чому деякі люди в дитинстві перебороли «синдром Вінні Пуха» та не заїдають стрес? Майже всі представники європейської цивілізації читали книгу про Вінні, або дивилися мультфільм, він навіть став популярним у радянському просторі, де у перекладі на російську у Кристофера зникла няня та звичка молитися перед сном.

Аналізуючи різні дослідження з психології, соціології та медицини, можна виділити наступні фактори, яку дають нам змогу опиратися Вінні.

1) Перфекціонізм. Одним з найсильніших чинників ризику для розладу харчової поведінки є перфекціонізм, особливо тип перфекціонізму, званий самоорієнтованим перфекціонізмом, який включає в себе установку нереально високих очікувань для себе. Якщо ти впевнений, що повинен бути кращим (особливо це характерно для дітей з 90-х – покоління Люсі), тебе досить важко опиратися спокусі заїдати стрес. Але іноді перфекціонізм

приймає конструктивні форми та заважає вкоріненню цієї звички – якщо людині вдаються переконати себе, що надмірна їжа – це не досконалість.

2) Низька самооцінка – якщо ти все одно вважаєш себе нікчемною, то яка різниця, що там з вагою? Краще вже їсти улюблені цукерки.

3) Надмірна тривожність. Якщо людина не здатна опанувати свою тривожність, краще вже їсти, ніж панічні атаки (або *generalized anxiety, social phobia, and obsessive-compulsive disorder*).

4) Поведінкова негнучкість. У дитинстві батьки кажуть нам, що якщо ми зробили щось добре, ми повинні отримувати цукерку. У дорослому віці ми також вважаємо, що нам потрібна цукерка – тобто замітник похвали. Ми бажаємо підтримки та схвалення, але коли її не отримуємо – хоча б «муляж» – цукерка становиться для нас необхідністю. Коли все іде не так, ми ті більш бажаємо цукерки – тобто «сам себе не схвалиш, ніхто не схвалить». Ми не можемо спробувати інші схеми отримати та підтвердити соціальне схвалення – адже все це ризиковане, та схвалення можна і не отримати, а от цукерка вже тут, та її потрібно лише з'їсти.

5) Негативний соціальний досвід: булінг, або залякування. Це повертає нас до пунктів 2 та 3, тобто зростанням тривожності та падінням самооцінки.

6) Історична травма, або травма покоління, яка характерна для нащадків людей з єврейським корінням, що пережили Голокост, або українським корінням, що пережили голодомор, або європейсько-радянський післявоєнний голод. Це утворює «масову кумулятивну групову травму між поколіннями», та дає на виході людину, яка не може адекватно сприймати те, що їжу інколи викидають у смітник, або дитина зараз не хоче їсти. Це спричинило появу мемів «Коли бабуся нарешті задоволена тим, як ти виглядаєш, насправді це означає, що тобі терміново потрібно на дієту». Цю звичку чудово проілюстрував Шнур у конфлікті матері та дочки в кліпі «На лабутенах»: «Щоб цього (нецензурне визначення) хлібу не було в нашому домі», – каже дочка. «Як ти смієш, наша бабуся блокаду у Ленінграді пережила», – відповідає мати.

Написання книги про Вінні Пуха відбулося саме після цієї історичної травми – А. А. Мілн повернувся після участі у першій світовій війні та створив чудову казку, яка допоїла людям боротися зі стресом та легалізувала страхи людей з приводу їжі – ми не просто споживаємо надмірну кількість їжі, ми намагаємося тримати рівновагу у цьому шаленому світі. Наступна друга світова війна зробила Вінні ще більш популярним персонажем, як свідчить сам Кристофер Робін, солдати, інколи читали Вінні Пуха навіть у окопах, щоб їм було не так страшно.

Так, дійсно синдром Вінні Пуха допомагає подолати культурно-історичну травму покоління, наслідки якої ми все ще спостерігаємо. Він

допомагає пережити негативний міжособистий досвід цькування або травматичних переживань.

Але поступову ми бачимо що люди починають боротися з синдромом Вінні Пуха, коли усвідомлюють, що рецепт Вінні дає миттєве задоволення, але в цілому він є шкідливим. Їхній рецепт дуже простий – задоволення можна шукати в чомусь іншому: «Те, що мозок як джерело енергії може їсти лише глюкозу або створені печінкою із жирів кетони – це правда. Але це не можна вважати ліцензією на солодощі та жирну їжу. Наше тіло самотужки підтримує сталий рівень глюкози завдяки гормонам. Крім того, якщо ви в захваті від своєї роботи, вам певно знайоме відчуття метеликів в животі, поколювання в пальцях і мурах на шкірі, значить, у вас виділяється гормон адреналін. Він робить так, щоб глюкоза безперешкодно надходила в кров і живила мозок. Тістечка і тортики тут ні до чого» [Milne 1926].

Сучасний рецепт боротьби зі стресом – це обмеження калорій і заняття спортом, які сприяють утворенню так званого нейротрофного фактору мозку (brain-derived neurotrophic factor, BDNF), що сприяє виживанню нейронів та їх взаємодії – а отже, навчанню і пам'яті.

Вчені навіть помітили ще одну особливість Вінні – він завжди не міг зупинитися. Якщо десь він бачив мед – все, ніколи не зупинявся, доки мед не скінчився. Схожим чином робить Карлсон, але він показаний все ж таки більш як негативний персонаж, що іноді бреше та бешкетує, на відміну від цілковито позитивного Вінні.

Вчені навели рецепт, як опиратися цьому аспекту синдрому Вінні Пуха: «Одразу чітко визначайте порцію. Цей спосіб часто вартує великої кількості зусиль, адже здається важко дати спокій вже розпочатій пачці печива. Відберіть невелику кількість і перед тим, як почати їсти, просто відкладіть якомога далі всі залишки» [Milne 1926].

Висновки. Проведене дослідження показує, що проблема розладів харчової поведінки у ХХ столітті пов'язана з культурним міфом, що створив феномен Вінні Пуха. Персонажу Вінні завжди вдається тримати рівновагу та контроль над своїми емоціями, вдається завжди бути позитивним саме через те, що він заїдає стрес, та їсть навіть тоді, коли він не голодний. До того ж, він не може зупинитись, доки не з'їсть все смачненьке. Саме це в нашому дослідженні отримало назву «синдром Вінні Пуха». Синдром Вінні Пуха став надзвичайно популярним через те, що він був запропонований в період культурно-історичної травми голоду та небезпеки (перша світова війна), тому у період другої світової війни став вже майже єдиним рецептом, що допомагав людині у стані стресу. Це закріпилося у пам'яті покоління, створивши кумулятивну культурно-історичну травму.

Найбільше схильні до синдрому Вінні Пуха люди з перфекціонізмом,

занадто низькою самооцінкою, з негнучкою лінією поведінки, які не здатні вигадати для себе більш вагомий стимул схвалення, ніж цукерки, як у дитинстві. Також велику роль відіграє негативний соціальний досвід, булінг або дитяча травма.

Але синдрому Вінні Пуху можна протистояти, якщо ти усвідомлюєш, що в твоєму житті є щось більш приємне ніж їжа – тому сучасні молоді люди рахують калорії, носять фітнес-браслета та намагаються вести здоровий спосіб життя.

Список використаної літератури

- Афанасьев, А., Василенко, И. (2017) *Историческая память: идеология и наука*, в: *Філософія та гуманізм*, № 5, Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: http://philhum.000webhostapp.com/uploads/Fil_Hum_05_p011.pdf
- Пробудження* (2019) Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <http://waking-up.org/psihologiya-i-psihoterapiya/vini-puh-i-psihologiya/>
- Розов, А. (2007) *Религия и этика с точки зрения Винни-Пуха*. Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <https://alex-rozoff.livejournal.com/11336.html>
- Руднев, В. (1994) *Винни Пух и философия обыденного языка* Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <https://www.e-reading.club/book.php?book=89560>
- Супрун, У. (2019) *Особистий блог*. Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <https://www.facebook.com/ulanasuren/>
- Уваров, М. С. (2000) *Атактический синдром, или Похороны Винни-Пуха*. Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <http://anthropology.ru/ru/text/uvarov-ms/atakticheskiy-sindrom-ili-pohorony-vinni-puha>
- Уёмов, А., Сараева, Л., Цофнас, А. (2001) *Общая теория систем для гуманитариев*. Варшава: Uniwersitas Rediviva, 276 с.
- Хофф, Б. (1982) *Дао Винни-Пуха*. Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: https://www.e-reading.club/chapter.php/62494/1/Hoff_-_Dao_Vinni-Puha.html
- Jones-Damon, E., Greenberg, M., Crowley, M. (2017) *Early Social-Emotional Functioning and Public Health: The Relationship Between Kindergarten Social Competence and Future Wellness*. Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <https://ajph.aphapublications.org/doi/full/10.2105/AJPH.2015.302630>
- L'Officiel (2019) *Герой эпохи: Почему Винни Пух – великий гедонист и зачем на него равняются*. Дата звернення: 07.03.19. Режим доступу: <https://officiel-online.com/lifestyle-2/art/winnie-the-pooh-modern-hero/>
- Miln, A. A. (1926) *Winnie-The-Pooh and All, All, All*. Retrieved March 7, 2019,

from: http://www.english-easy.info/books/books_miln.php#axzz5wrYeAVZq
Pure – источник хорошего настроения: веб-сайт (2019). Дата звернення:
 07.03.19. Режим доступу: <https://pure-t.ru/posts/kazhdyy-personazh-vinni-puha-zadumyval>
 Shea, S. E., Gordon, K., Hawkins, A., Kawchuk, J., Smith, D. (2000) *Pathology in the Hundred Acre Wood: a neurodevelopmental perspective on A. A. Milne*. Retrieved March 7, 2019, from: <https://www.lavasurfer.com/100akerpathology.pdf>

Наталья Бородина

ВИННИ ПУХ И РАССТРОЙСТВО ПИЩЕВОГО ПОВЕДЕНИЯ

Статья посвящена анализу проблемы возникновения «синдрома Винни-Пуха», то есть желанию поддерживать душевное равновесие постоянным употреблением пищи, даже без ощущения голода. Проведенное исследование показало, что синдром Винни Пуха стал чрезвычайно популярным из-за того, что он был предложен в период культурно-исторической травмы голода и опасности (первая мировая война), поэтому в период второй мировой войны стал уже почти единственным рецептом, который помогал человеку в состоянии стресса. Это закрепилось в памяти поколений, создав кумулятивную культурно-историческую травму.

Ключевые слова: Винни Пух, расстройства пищевого поведения, булимия, компульсивное переедание.

Nataliia Borodina

WINNIE THE POOH AND EATING DISORDERS

The study shows that the problem of eating disorders in the twentieth century is associated with a cultural myth that created the phenomenon of Winnie the Pooh. Winnie's character always manages to keep balance and control his emotions, manages to always be positive precisely because he eats in stress, and even when he is not hungry. Besides, he can't stop eating all the good stuff. We suggest calling it «Winnie the Pooh syndrome». Winnie the Pooh syndrome became extremely popular due to the fact that it was offered during the period of cultural and historical trauma of hunger and danger (world war I), so during the second world war it became almost the only recipe that helped a person in a state of stress. This was fixed in the memory of generations, creating a cumulative cultural and historical trauma.

The most susceptible to Winnie the Pooh syndrome are people with perfectionism, too low self-esteem, with an inflexible line of behavior, who are not able to come up with more powerful incentives for approval than sweets,

as in childhood. Also plays an important role negative social experience, bullying or childhood trauma.

But we can resist with Winnie the Pooh syndrome, if we realize that in our life there is something more pleasant than food – so today's young people count calories, wear a fitness bracelet and try to lead a healthy lifestyle.

Keywords: Winnie the Pooh, eating disorders, bulimia, compulsive overeating.

References

- Afanasyev, A., Vasilenko, I. (2017) *Istoricheskaya pamyat: ideologiya i nauka* [Historical memory: the ideology and the scirmce], in: *Philosophy and humanism*. Retrieved March 7, 2019, from http://philum.000webhostapp.com/uploads/Fil_Hum_05_p011.pdf
Wake-up Journal (2019) Retrieved March 7, 2019, from <http://waking-up.org/psihologiya-i-psihoterapiya/vini-puh-i-psihologiya/>
 Rozov, A. (2007) *Religiya i etika s tochki zreniya Vinni-Pukha* [Religion and ethics in terms of Winnie the Pooh] Retrieved March 7, 2019, from <https://alex-rozoff.livejournal.com/11336.html>
 Rudnev, V. (1994) *Vinni Pukh i filosofiya obydenogo yazyka* [Winnie the Pooh and the philosophy of everyday language]. Retrieved March 7, 2019, from <https://www.e-reading.club/book.php?book=89560>
 Suprun, U. (2019) *Personal blog*. Retrieved March 7, 2019, from <https://www.facebook.com/ulanasuprun/>
 Uvarov, M. S. (2006) *Atakticheskiy sindrom, ili Pokhorony Vinni-Pukha* [Atactic syndrome, or the funeral of Winnie the Pooh] Retrieved March 7, 2019, from <http://anthropology.ru/ru/text/uvarov-ms/atakticheskiy-sindrom-ili-pohorony-vinni-puha>
 Uemov, A., Sarajeva, I., Tsofnas, A. (2001) *Obshchaya teoriya sistem dlya gumanitariyev* [General systems theory for the Humanities]. *Uniwersitas Rediviva*. Warsaw, 276 p.
 Hoff, B. (1982) *The Tao of Winnie the Pooh*. Retrieved March 7, 2019, from <https://www.e-reading.club/Chapter.php/62494/1/Hoff-Dao-Winnie-the-Pooh.HTML>
 Damon-Jones, E., Greenberg, M. and Crowley, M. (2017) *Early Socio-emotional functioning and public health: the relationship between kindergarten social competence and future health*. Retrieved March 7, 2019, from <https://ajph.aphapublications.org/doi/full/10.2105/AJPH.2015.302630>
 L'official (2019) *Hero of the era: Why Winnie the Pooh is a Big hedonist and why the website should look up to him*. Retrieved March 7, 2019, from <https://official-online.com/lifestyle-2/art/winnie-the-pooh-modern-hero/>
 Milne, A. A. (1926) *Winnie the Pooh and all, all, all*. Retrieved March 7, 2019,

from http://www.english-easy.info/books/books_miln.php#axzz5wrYeAVZq
Pure (2019) Retrieved March 7, 2019, from: <https://pure-t.ru/posts/kazhdyy-personazh-vinni-puha-zadumyval/>
 Shea, S. E., Gordon, K., Hawkins, A., Kawchuk, J., Smith, D. (2000) *Pathology in the Hundred Acre Wood: a neurodevelopmental perspective on A. A. Milne*. Retrieved March 7, 2019, from: <https://www.lavasurfer.com/100akerpathology.pdf>

*Стаття надійшла до редакції 15.04.2019.
 Стаття прийнята 30.04.2019*

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2019.1\(31\).186379](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2019.1(31).186379)

УДК 130.2

Юрий Платика

ОДЕССКИЙ ИСТОРИЧЕСКИЙ АНЕКДОТ КАК ФОРМА МЕМОРАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Природа и смыслы одесского исторического анекдота рассматриваются в статье в качестве потенциального источника для общих антропологических и культурно-исторических изысканий. Рассматриваются анекдот как феномен и его прикладная задача, сопоставляются определения М. Кагана, М. Блоха, Л. Панковой и других исследователей. Отслеживается причинно-следственная связь возникновения условий для зарождения в Одессе смеховой культуры в виде анекдота. На примерах оригинальных исторических анекдотов исследуются их культурно-антропологические нарративы. Формулируется вывод о том, что потенциал одесского исторического анекдота как источника дополнительной информации об исторических личностях, а также природе смеховой культуры одесситов чрезвычайно высок.

Ключевые слова: *одесский исторический анекдот, смеховая культура, антропология смеха, меморация личности, память в юморе, культура Одессы, природа одесской шутки.*

Изучению анекдота, как разговорной и литературной формы народного творчества посвящено множество работ. В разное время этой темой интересовались такие исследователи как С. Аверинцев, Ю. Лотман, З. Фрейд, Л. Гроссман, М. Каган и другие. «В традиции описания анекдота можно проследить дифференциацию жанра на литературный тип, относящийся к авторскому литературному творчеству, фольклорный и художественно-публицистический», – отмечает в своей работе И. Чистякова [Чистякова 2012: 82].

На мой взгляд в историческом анекдоте кроме вышеперечисленных направлений есть потенциал также и для антропологических изысканий. А. Г. Козинцев определяет это направление как «антропология смеха»: «Находясь на переднем крае комплексных исследований человеческого поведения, она еще не сформировалась полностью ни у нас, ни за рубежом» [Козинцев 2005: 58]. Не претендуя на фундаментальность, я постараюсь применить этот подход в тематике одесского исторического анекдота, что и является основной целью этой работы. Соответственно, в статье будут решаться следующие задачи: определение феномена и задач анекдота в смеховой культуре, природы одесского исторического анекдота, а также поиск в одесских исторических анекдотах информации, которая может